

**ОБРАЗ РОМАНУ В.ГЮГО «СОБОР ПАРИЗЬКОЇ БОГОМАТЕРІ»
ЗАСОБАМИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Стаття присвячена питанню розглядання образу В. Гюго Собор Паризької Богоматері засобами хореографічного мистецтва

Ключові слова: балет Р. Петі,, балет Есмеральда, хореографія в балеті Собор Паризької Богоматері, перший балет Собор Паризької Богоматері в Україні, мюзикл Собор Паризької Богоматері, українські виконавці.

The article is devoted to the issue of examining the image of V. Hugo's Cathedral of Paris by means of choreographic art

Key words: ballet R. Petit, ballet Esmeralda, choreography in the ballet Notre Dame de Paris, the first Notre Dame de Paris, ballet in Ukraine, musical Notre Dame de Paris, Ukrainian performers.

Одним із перших хто зробив хореографічну постанову на роман В. Гюго Собор Паризької Богоматері це Ролан Петі. Його запросив директор Паризької опери ЖоржОрік, та надав право вибору теми на постановку балету. Петі взяв саме роман Собор Паризької Богоматері,, адже він великий майстер сюжетного балету, багато його вистав створено з урахуванням значних літературних творів. Проте балет «Собор Паризької Богоматері» посідає серед них одне із центральних місць. Відомо, що у ХІХ столітті вже було створено відомий романтичний балет «Есмеральда» балетмейстера Жюля Перро, який також спирався на роман Гюго. Петі свідомо повернувся до оригінальної назви, щоб затвердити своє прочитання роману, наситивши балет сучасними проблемами та аж ніяк не романтичними поглядами. Він хотів , щоб було забуте середньовіччя і для глядачів прояснився трагічний сенс твору Віктора Гюго. Зміна звичної назви означало і те, що в центрі вистави вже не була красуня-циганка. Відкинувши непотрібних йому П'єра Гренгуара і наречену Феба, хореограф висвічує, крім Есмеральди, чітко і прямолінійно партії Квазімодо, Клода Фролло і Феба.

Петі був не тільки балетмейстером, але й першим виконавцем партії Квазімодо. Він наважився не використовувати штучного горба та інших бутафорських прикмет потворності. Було знайдено переконливий пластичний образ героя: спотворена координація рухів, скобочені пози, загорнута за поперек рука. Вже перша поява Квазімодо вражає, голова висунута вперед, брови викреслені однією темною смугою, праве плеча підняте, рука бовтається, ноги згорнуті ступнями всередину.

У балеті переконливо показано його переродження — від собачої відданості своєму «хазяїнові» та прагненню виконати будь-який його наказ до героїчної спроби врятувати невинну Есмеральду та до відплати за її смерть. Саме у долі потворного дзвонаря найбільш відчутна привабливість особистості Есмеральди. Достатньо її жалості та співчуття, як бідний каліка починає змінюватися внутрішньо і навіть зовні. На час дуету в соборі Квазімодо розпрямляється і постає чудовим партнером, гідним кращої життєвої долі.

Есмеральда також не надто схожа на безневинну циганку-ворожку з романтичного балету. Вважається, що Петі спеціально вибрав на цю роль знамениту балерину Клер Мотт, яка вирізнялася графічною чіткістю досконалого, але не надто емоційного танцю. Перший вихід героїні «Собору» навіть порівнювали з появою спокусливої Сирени з «Блудного сина». Есмеральда заворожувала натовп своїми дражливими позами, її тремтячі руки хвилювали і розбурхували. Романтичні почуття Есмеральди воскресають у знаменитому дуеті з Квазімодо у соборі. Тут вона не тільки сповнена подяки, але готова побачити в дзвонарю нещасну людину, яка страждає, готова навіть співчувати їй. Здається, хореограф свідомо спростив і огрубив центральний жіночий образ балету, щоб затвердити в центрі вистави образ Квазімодо.

Красень Феб з'являється перед Есмеральдою в блакитному плащі, що розвівається, накинутому на білий мундир, перетягнутий шкіряною портупесою. Його супроводжують аж ніяк не зірки, а грубі солдати у біло-чорних трико з червоними вставками. Кохання Есмеральди виглядає карикатурою. Його супутниці в таверні гранично не пристойні, та й його роман з героїнею, що почався з грубуватого поцілунку при першому знайомстві, триває вельми недвозначно, поки кинджал Фролло не припиняє гарне і безтурботне життя красеня-офіцера. Безжальний балетмейстер і до Клода, ніяка божевільна пристрасть до Есмеральди що зводить його з розуму не пом'якшує цей непростий образ. У балеті — це фанатик не стільки віри, стільки догми, дво особливий ошуканець, який безжально переслідує героїню. Його чорне вбрання з муаровим хрестом доповнено чорним хрестом на обличчі, проведеному носом і бровами. Він уміє підкоряти собі натовп, розпалюючи в ньому найнижчі пристрасті.

У балеті «Собор Паризької Богоматері» досконала краса класичного танцю відтінюється гострим гротеском, насиченим сучасною пластикою. У цьому монументальному трагічному спектаклі також химерно поєднується суворая реальність та похмура фантазія. Так, у картині, де Есмеральда тікає від Квазімодо, на її шляху з'являються привиди — своєрідні двійники переслідувача. Поступово ці криваво-червоні двійники заповнюють всю сцену, звиваючись у моторошні клубки. Сам Квазімодо з жахом стежить за цим скорботним хором чи близьких йому за духом калік, чи фантомом його враженої душі. Похмурим виглядає і сцена в соборі, де Есмеральді здаються двійники Клода в чорних шатах, які котять перед собою тіло мертвого Феба. Втім, і реальність часом лякає не менше, коли натовп жадає видовища страти невинної Есмеральди. Так само як в оригінальній «Есмеральді» в дев'ятнадцятому столітті був обов'язковий щасливий кінець, так у виставі суворого ХХ століття в живих залишається лише самотній і нещасний каліка Квазімодо.

Також балет Собор Паризької Богоматері був поставлений і в Україні в Харкові. Хореографія балету «Собор Паризької Богоматері» на харківській сцені неодноразово змінювалася. Її варіанти представили тут Василь Литвиненко в 1948, Наталя Данилова в 1952, Віктор Шкільков 1985. А нинішня прем'єра відбудеться у хореографічній версії народної артистки України Євгенії Хасянової, також на основі балетної класики. Проте суть сюжету, розказаного

Віктором Гюго, за ці десятиліття і навіть століття майже не змінилася. Тож глядачі, як і раніше, радітимуть зустрічі з перекладеною на танець історією кохання, яка виявилася міцнішою за кам'яні мури Собору Паризької Богоматері.

Інна Дорофєєва, художній керівник балету Харківського національного академічного театру опери та балету ім. М. Лисенка, народна артистка України: Незважаючи на те, що балет Ц. Пуні має назву «Есмеральда», у нашій постановці ми повертаємо цій історії первинну назву, що належить літературному першоджерелу балету – «Собор Паризької Богоматері». Це рішення багато в чому обумовлене прекрасною музикою, яку створив великий італійський композитор: вона танцювальна, ритмічна, і створена для того, щоб передати основні сюжетні лінії та одну з головних ідей геніального роману В. Гюго – любов і смерть йдуть поруч, але справжня любов завжди сильніше за смерть. У порівнянні з класичними постановками зазнає змін лібрето балету, яке стане ближчим до літературного оригіналу, а також хореографічні партії, які будуть значно ускладнені. У цьому балеті чотири яскраві сольні партії – це образи чистої Есмеральди, нещасного Квазімодо, зловісного Клода Фролло та легковажного Феба Шатопера

Згодом був поставлений и мюзикл “Notre Dame de Paris”. Люк Пламодон також вирішив присвятити мюзикл цієї трагічної історії. У 1993 році Пламодон склав зразкове лібрето на 30 пісень і показав його Коччанте, з яким уже мав досвід спільної роботи (*L'amoureux existe encore*, яку виконує). У композитора вже було підготовлено кілька мелодій: *Belle*, *Le temps des cathédrales* і *Danse mon Esmeralda*. Над мюзиклом автори працювали 5 років. За 8 місяців до офіційної прем'єри вийшов диск зі студійними записами 16 пісень театральної постановки, виконані артистами мюзиклу, за винятком партій Есмеральди. Цей альбом ракетаю злетів на вершини хіт-парадів, і виконавці пісень стали зірками в одну мить. Композиція «*Belle*» була написана найпершою і стала найвідомішою піснею мюзиклу.

Хореографія до мюзиклу була різноманітна, використовували різні техніки та елементи, щоб передати сюжет, емоції та відтворити образи героїв. Перш за все, хореографія в “Notre Dame de Paris” використовується для передачі побачень, рухів та танців масовок. Багато з сцен у мюзиклі відбувається під час святкувань та балів, де масовка займає важливу роль. Хореографія в таких сценах допомагає створити атмосферу веселощів та радості.

Окрім цього, хореографія в мюзиклі також використовується для відтворення важливих бойових та драматичних сцен. Наприклад, у сцені, коли Квазімодо виходить на сцену, його рухи можуть бути виразними та незвичайними, щоб показати його фізичну деформацію. Також у мюзиклі використовуються народні та етнічні танці, які часто допомагають передати культурний контекст та національну спадщину героїв. Наприклад, у сцені, де Есмеральда танцює, можуть використовувалися елементи традиційного іспанського фламенко або французької народної хореографії.

В Україні також був мюзикл “Notre Dame de Paris” який виконувався українською мовою. Його виконували Ольга Жмурина — Есмеральда, Арсен Мірзоян, Зиновій Карач — Квазімодо, Антон Копитин — Фролло, Михайло

Димов — Гренгуар Аркадій Войтюк — Феб де Шатопер, Вікторія Вассалатий — Флёр-де-Лис, Віктор Романченко — Клопен.

Хореографія може відтворити враження, які викликає Собор Паризької Богоматері. Це можуть бути почуття розкоші, містичності, надійності, світлості або енергії, які пов'язується з цим місцем. Хореографічне мистецтво має потужний потенціал у передачі цих емоцій та вражень, роблячи Собор Паризької Богоматері джерелом натхнення для артистів та глядачів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Історія балету <https://allll.net/wiki/>
 2. Балет/ Есмеральда <https://uk.perish.info/1076-ts-puni-ballet-esmeralda-content-video-interesting-fa.html>
 3. Балет Нотер Дам Де Парі <https://kh.vgorode.ua/event/teatry/2073342-balet-sobor-paryzhskoi-bohomatery>
 4. Хореографія/ балету <https://gigafox.ru/uk/complications-of-pregnancy/sobor-notr-dam-de-pari-sobor-parizhskoi-bogomateri---legenda/>
 5. Використання/ хореографії <https://gigafox.ru/uk/complications-of-pregnancy/sobor-notr-dam-de-pari-sobor-parizhskoi-bogomateri---legenda/>
 6. Балет/в /Україні <https://gigafox.ru/uk/complications-of-pregnancy/sobor-notr-dam-de-pari-sobor-parizhskoi-bogomateri---legenda/>
 7. Виникнення/ мюзиклу <https://gigafox.ru/uk/complications-of-pregnancy/sobor-notr-dam-de-pari-sobor-parizhskoi-bogomateri---legenda/>
 8. Хореографія/ мюзиклу <https://gigafox.ru/uk/complications-of-pregnancy/sobor-notr-dam-de-pari-sobor-parizhskoi-bogomateri---legenda/>
 9. Мюзикл/ України <https://kh.vgorode.ua/event/teatry/2073342-balet-sobor-paryzhskoi-bohomatery>
- Науковий керівник доцентка Рехліцька А.Є.**